

Пізнавальна діяльність слідчого в структурі методики розслідування службових злочинів, учинених працівниками поліції

Анастасія Компанієць,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3634-3468>, e-mail: kompaniietsanastasiia916@gmail.com

Визначено взаємозв'язок між рівнем пізнавальної діяльності слідчого та якістю застосування методів розслідування службових злочинів, учинених працівниками поліції.

Ключові слова: пізнавальна діяльність; криміналістичне мислення; службові злочини, учинені працівниками поліції.

An Investigator's Cognitive Activity in Investigative Procedures for Police Officers' Service Offences

Anastasiia Kompaniets

This study explores the interrelation between an investigator's cognitive activity level and the quality of applying investigative methods to cases of police officers' service offences.

Keywords: cognitive activity; forensic reasoning; a police officer's offence.

Процес входження України в європейське співтовариство вимагає від національної правової системи протидії злочинності відповідно до європейських стандартів у цій сфері [1, с. 4]. Відповідно розв'язання стратегічних і тактичних завдань досудового розслідування службових злочинів, учинених працівниками поліції, вимагає від слідчого високого рівня професійної підготовки. Така підготовка виступає чинником особливої професійної пізнавальної діяльності, що формує здатність слідчого на збирання, дослідження та оцінювання інформації щодо механізму вчинення злочину.

Особливість пізнавальної (когнітивної) діяльності слідчого під час розслідування службових злочинів, учинених працівниками поліції, полягає у тому, що розслідування відбувається не тільки у звичайних умовах. Часто воно проводиться в умовах протидії, де підозрюваними виступають особи з належним рівнем знань та навичок у сфері поліцейської діяльності. Не слід також забувати і про резонансність таких злочинів, що виявляється в тиску на слідчого з боку громадськості, засобів масової інформації та керівництва. Відповідно, це питання викликає інтерес для наукового дослідження.

Слід погодитися з Р. В. Комісарчуком, що в сучасній криміналістичній теорії не сформовано певної концепції пізнавальної діяльності слідчого та її важливої складової — криміналістичного мислення [2, с. 100], хоча інтерес до цього питання має давні історичні корені. Зокрема, у роботі одного з родоначальників криміналістики, Ганса Гросса, «Керівництво для судових слідчих як система криміналістики» (Австрія, 1892) глава перша «Про Судового Слідчого» займає понад п'ятдесят сторінок. Вона розкриває рівень підготовки слідчого, його дії, характеризує особисті якості, уміння «орієнтуватися» в процесі розслідування та подіях, а також підкреслює важливість «знання людей» [3]. Водночас, аналіз окремих вітчизняних підручників із криміналістики та методики розкриття та розслідування окремих видів злочинів [4] дає підстави відзначити, що цьому питанню приділяється недостатня увага. Це, на нашу думку, негативно впливає на процес формування когнітивного компоненту в майбутніх слідчих під час навчання. Компонент є частиною системи структурних компонентів готовності слідчого до професійної діяльності й обумовлений інтелектуальним навантаженням, пов'язаним із обмірковуванням матеріалів кримінального провадження та встановлення істини [5, с. 73]. І чим краще розвинутий цей компонент, тим якіснішим буде застосування методик розслідування злочинів слідчим, зокрема, в екстремальних та несприятливих умовах.

Також відзначимо, що розвиток пізнавальної діяльності слідчого в процесі навчання й професійної діяльності сприяє формуванню так званого «криміналістичного

мислення». Останнє є, на думку окремих учених, трансформоване теоретичне у практичне мислення, за допомогою якого слідчий не тільки структурує наявні відомості й передбачає певний результат чи настання подій, а й пов'язує їх із процесами розслідування й запобігання злочинам [6, с. 140].

Незважаючи на важливість ролі пізнання та криміналістичного мислення для розвитку як теоретичних, так і практичних складових криміналістики, на жаль, це питання є ще малодослідженим і потребує розроблення [6, с. 141; 2, с. 100]. Відповідно, під питанням і конкретизація місця окреслених явищ у системі криміналістики, що створює підґрунтя для подальших наукових розроблень.

Отже, пізнавальна діяльність слідчого виступає важливим елементом формування його професіоналізму. Підґрунтям для цього виступає формування криміналістичного мислення, яке забезпечить більш якісне застосування методик розслідування злочинів, зокрема, службових злочинів, учинених працівниками поліції. Відповідно перед вітчизняною криміналістичною наукою постає необхідність розроблення структурованої теоретичної концепції криміналістичного мислення з метою розроблення нових і удосконалення рекомендацій та прийомів, які існують, із розкриття та розслідування злочинів у сфері службової діяльності, учинених працівниками поліції

Перелік джерел посилання

1. Шепітько В. Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення до європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи та криміналістики*. 2017. Вип. 17. с. 4—10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpek_2017_17_5 (дата звернення: 30.08.2023).
2. Комісарчук Р. В. Методи дослідження криміналістичного мислення в практичній діяльності: перспективи розробки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. № 2. Том 31 (70). Ч. 3. С. 99—103. DOI: 10.32838/2707-0581/2020.2-3/16 (дата звернення: 30.08.2023).
3. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Киев, 2021. 1080 с.
4. Біленчук П. Д., Гель А. П., Семаков Г. С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2007. 512 с.; Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навч. посіб. Львів, 2022. 164 с.; Пясковський В. В., Чорноус Ю. М., Іщенко А. В., Алексєєв О. О. та ін. Криміналістика. Київ, 2015. 544 с.; Волобуєв А. Ф., Даньшин М. В., Іщенко А. В. та ін. Криміналістика : підруч. : у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової. Харків, 2018. 384 с.
5. Пасько О. М. Структурні компоненти готовності слідчого до професійної діяльності. *Юридична психологія*. 2020. № 1 (26). С. 70—76. DOI: 10.33270/03202601.70 (дата звернення: 30.08.2023).
6. Комісарчук Р. В. Перспективи розвитку криміналістичного мислення. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 1 (67). С. 137—142. DOI: 10.32840/1813-338X-2020.1-2.22 (дата звернення: 30.08.2023).

Мовленнєві акти репрезентації глорифікації в семантико-текстуальній лінгвістичній експертизі

Наталія Кондратенко,

д-ка філол. наук, проф., Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>, e-mail: kondr_nat@ukr.net

Дослідження містить дефініцію поняття глорифікації як одного з основних у семантико-текстуальній лінгвістичній експертизі. Схарактеризовано глорифікацію як вияв позитивної оцінки з відповідними мовними засобами її репрезентації. Виокремлено основні мовленнєві акти, що виражають глорифікацію. Проаналізовано мовленнєві акти прославлення, похвали і подяки на матеріалі експертної практики. Доведено, що глорифікація має прямі та непрямі засоби вираження